

ZGODBE KRITIČNO OGROŽENIH PTIC

// Zoja Sukič

KAKAPO
(*Strigops habroptila*)
je nočno aktivna vrsta
papige, ki jo najdemo
le na Novi Zelandiji.

foto: iStock

Danes je na svetu znanih približno 11.000 vrst ptic, od tega pa jim kar 1.400 grozi izumrtje. Marsikatera izmed ogroženih vrst ptic ima žalostno zgodbo o tem, kako je prišlo do tega, da se danes bori za preživetje. Takih zgodb je več, kot si lahko predstavljamo, in nemalo je takih, kjer obstaja verjetnost, da bodo vrste brez naše vednosti izginile z obličja Zemlje. Zavedanje o njihovi ogroženosti in vzrokih zanjo, pa je prvi korak v procesu ohranjanja teh vrst.

Prav vsaka vrsta ima nezamenljivo vlogo v ekosistemu, zdravi ekosistemi pa so ključni za preživetje vseh, tudi ljudi. Naj bo vpliv človeka, tokrat pozitiven, močan tudi pri ohranjanju teh kritično ogroženih ptic.

KAKAPO (*Strigops habroptila*)

Kakapo je nočno aktivna vrsta papige, ki jo najdemo le na Novi Zelandiji. Nekdaj je bila razširjena po celotni državi, s prihodom Maorov pa je populacija začela upadati. Loviti so jo začeli za hrano in peresa, iz katerih so si izdelovali plašče. Zaradi nezmožnosti letenja, močnega vonja ptic, ki služi privabljanju potencialnih partnerjev, gnezdenja na tleh in navade, da v primeru nevarnosti otrpne na mestu, je bila lahek plen za

polinezijsko podgano (*Rattus exulans*), ki je kot slepi potnik z Maori prišla na otoke. Uničevanje življenjskega prostora zaradi pridobivanja pridelovalnih površin je še dodatno vplivalo na upad populacije te nočne papige. Do zares strmega upada njene številčnosti pa je prišlo po odkritju Nove Zelandije s strani Evropejcev. Ti se niso izkazali za dobre sosede, saj so z uničevanjem njenega habitata nadaljevali, s seboj pa pripeljali še plenilce (kot je na primer domača mačka (*Felis catus*)) in jo tako kot Maori lovili za hrano. Na novo naseljeni talni plenilci so bili najverjetneje vzrok za dramatičen upad populacije te vrste, saj pred njihovim prihodom na Novi Zelandiji tovrstnih plenilcev ni bilo in vrsta nanje ni bila prilagojena. Leta 1995 je bila populacija te nočne papige tik pred izumrtjem, štela je le 51 osebkov. Z različnimi projekti za ohranitev so naravovarstveniki vendarle dosegli, da je vrsta obstala. Danes populacija šteje okoli 250 osebkov, Svetovna zveza za varstvo narave (IUCN) pa jo še vedno uvršča med kritično ogrožene vrste.

PAPIGA vrste *Ara glaucogularis*

Turkizno modro in rumeno obarvana papiga vrste *Ara glaucogularis* prebiva le na severu Bolivije. Kot večina papig je bila zaradi čudovitega barvnega perja od nekdaj zanimiva za človeka. Že domorodci so iz njenih peres izdelovali tradicionalna pokrivala. Prav človek pa jo s svojimi dejanji še danes najbolj ogroža. Lov (zakonit in nezakonit) za prodajo kot hišne ljubljence je vrsto pripeljal

na rob izumrtja. Ob koncu osemdesetih let je vrsta veljala celo za izumrlo, leta 1992 pa je bila v težko dostopnem predelu Bolivije odkrita izolirana populacija okoli 50 osebkov. Poleg nezakonite trgovine s prostoživečimi živalmi jo ogroža tudi uničevanje njenega naravnega okolja in sekanje dreves, v katerih gnezdi. Populacija te papige danes šteje okoli 400 osebkov in je ocenjena kot stabilna, a še vedno kritično ogrožena.

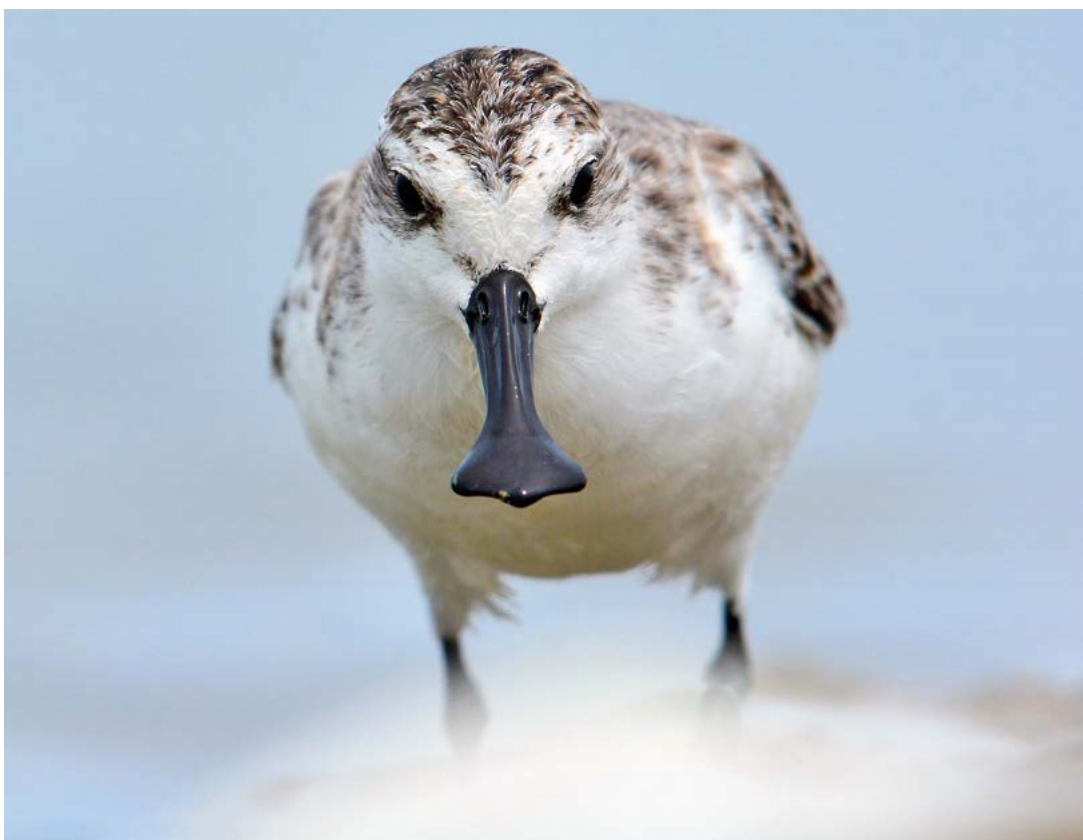
ŽLIČASTI PRODNIK (*Calidris pygmaea*)

Majhen pobrežnik z unikatno oblikovanim žličastim kljunom velja za eno izmed najbolj ogroženih ptic na svetu. Gnezdi v tundri na polotokih Čukotka in Kamčatka na skrajnem severovzhodu Rusije, prezimuje pa na 8000 km oddaljenih južnih obrežjih Kitajske in jugovzhodne Azije. Ogrožajo ga izguba gnezditvenega habitata, uničevanje obalnih mokrišč vzdolž selitvene poti ter lov na prezimovališčih. Najpomembnejše postojanke vzdolž selitvene poti, kjer ptice obnovijo zaloge energije, so za žličaste prodnike obalna mokrišča Rumenege morja. V zadnjih petdesetih letih pa je bilo uničenih kar 65 % teh površin. Vsaj polovica populacije žličastega prodnika prezimuje na obalah Mjanmara, kjer najrevnejše prebivalstvo za hrano s pomočjo mrež lovi večje ptice (npr. duplinske kozarke (*Tadorna tadorna*), pa tudi večje vrste pobrežnikov, kot je npr. veliki škurh (*Numenius arquata*)). V mrežah pa se na žalost nemalokrat znajdejo tudi ne ciljne vrste pobrežnikov, med njimi tudi žličasti prodniki. V okviru različnih projektov si naravovarstveniki prizadevajo k zmanjšanju lova v Mjanmaru in zavarovanju najpomembnejših območij na obrežjih

Kot večina papig je bila tudi *Ara glaucogularis* od nekdaj zanimiva za človeka.
foto: iStock

Rumenege morja. Kljub temu pa vrsta tudi po zadnjih ocenah velikosti populacije s 330–340 osebki ostaja kritično ogrožena.

Kljub mnogim prizadevanjem za njegovo varstvo **ŽLIČASTI PRODNIK** (*Calidris pygmaea*) ostaja kritično ogrožen.
foto: iStock

STEPSKA PRIBA
(*Vanellus gregarius*)
je najbolj ogrožena
ptica Evrazijske stepe.
foto: iStock

STEPSKA PRIBA (*Vanellus gregarius*)

Stepska priba je najredkejša in najbolj ogrožena ptica Evrazijske stepe. Tudi njo Svetovna zveza za varstvo narave uvršča na seznam kritično ogroženih vrst. Njena populacija je od leta 1930 iz slabo razumljivih razlogov upadla za več kot 90 %. O vrsti je bilo do nedavnega znanega zelo malo. Gnezdi v Kazahstanu in na jugu Rusije ter se po dveh različnih selitvenih poteh seli na prezimovališča. Ptice, ki se selijo po zahodni poti, prezimujejo v Sudanu in Eritreji, tiste, ki izberejo vzhodno pot, pa v Pakistanu in Indiji. Na selitvenih poteh prečka izjemne ovire, tako geografske (npr. gorovje Hindukuš v Afganistanu) kot politične (konfliktna območja Srednjega vzhoda). Vzrok za upad številčnosti njene populacije je najverjetneje ilegalen lov tako na selitveni poti kot tudi na prezimovališčih. Za gnezditvev izbira predele z nizko vegetacijo, ki so jih nekdanj s pašo vzdrževale velike rastlinojede živali, predvsem antilope sajge (*Saiga tatarica*). Z zmanjšanjem njihove številčnosti in koncentriranjem pašnih živali v okolici človekovih bivališč pa večino primerne habitata in s tem gnezdečih stepskih prib zdaj najdemo v okolicih vasi. Poleg ilegalnega lova jo ogrožata tudi uničevanje stepe za potrebe pridobivanja obdelovalnih površin ter teptanje gnezd in mladičev s kopiti živine. Razveseljuje dejstvo, da terenske raziskave kažejo na to,

da je populacija bistveno večja, kot so kazale prve ocene. Zaradi omenjenih groženj pa predvidevajo, da se bo upad te vrste nadaljeval tudi v prihodnje.

VRBJI STRNAD (*Emberiza aureola*)

Vrsta je nekoč veljala za eno izmed najštevilčnejših ptic pevk v Evropi in Aziji, danes pa je kritično ogrožena. Populacija vrbjega strnada (*Emberiza aureola*) se je v vzhodni Evropi, na Japonskem in v delih Rusije od leta 1980 zmanjšala za kar 90 %. Vzrok za tako hiter upad je prekomeren lov s pastmi med selitvijo in na prezimovališčih, predvsem na Kitajskem. Na območjih prezimovanja v južni in jugovzhodni Aziji lov vključuje vznemirjanje jat ptic, ki skupinsko prenočujejo v sestojih trstičja. Ob motnji se velike jate dvignejo nad trstičje in se tako zlahka ulovijo v mreže. Nato jih navadno prodajo na črnem trgu, kjer se letno proda na milijone ptic pevk. Marsikje v Aziji ptica velja za posebno delikateso, običajno jih odkupijo restavracije, kjer jih prodajajo pod imenom »riževa ptica« (ang. *rice-bird*). Povpraševanje je tako veliko, da na eni izmed tržnic na Kitajskem dnevno prodajo več kot 10.000 ptic. Poleg prekomernega lova vrsto ogrožajo tudi intenzivno kmetijstvo in izsuševanje mokrotnih travnikov na območjih kjer gnezdi, ter izginjanje trstičšč na območjih prezimovanja.

VRBJI STRNAD (*Emberiza aureola*) je nekdanj veljal za eno izmed najštevilčnejših ptic pevk v Evropi in Aziji.
foto: iStock

VIRI

- CLOUT, M. N. & MERTON, D. V. (1998): Saving the Kakapo: the conservation of the world's most peculiar parrot. – *Bird Conservation International* 8 (3): 281-296.
- HESSE, A. J. & DUFFIELD, G. E. (2000): The status and conservation of the Blue-Throated Macaw *Ara glaucogularis*. – *Bird Conservation International* 10 (3): 255-275.
- ZÖCKLER, C., HTIN HLA, T., CLARCK, N., SYROECKOVSKIY, E., YAKUSHEV, N., DAENGPHAYON S., ROBINSON, R. (2010): Hunting in Myanmar is probably the main cause of the decline of the Spoon-billed Sandpiper *Calidris pygmeus*. – *Wader Study Group Bulletin* 117 (1): 1-8.
- DONALD, P. F., KAMP, J., GREEN, R. E., URZALIYEV, R., KOSHKIN, M., SHLEDON, R. D. (2021): Migration strategy, site fidelity and population size of the globally threatened Sociable Lapwing *Vanellus gregarius*. – *Journal of Ornithology* 162: 349-367.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2022): Species factsheet: *Emberiza aureola*: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/yellow-breasted-bunting-emberiza-aureola/text>

V prispevku omenjene ptice prebivajo na različnih delih sveta in v različnih življenjskih okoljih. Razlikujejo se tudi njihove zgodbe in vzroki za maloštevilnost, skupni imenovalec vseh pa je vpliv človeka. Prav vsaka vrsta ima nezamenljivo vlogo v ekosistemu, zdravi ekosistemi pa so ključni za preživetje vseh, tudi ljudi. Naj bo vpliv človeka, tokrat pozitiven, močan tudi pri ohranjanju teh kritično ogroženih ptic.